

SUB SEMNUL LUI "70"

De Sulamita Socea

Anul care s-a încheiat, 2014, aş spune că a stat sub semnul lui "70" , acesta fiind numărul anilor scurși de la ghețozarea și deportarea evreilor din Ardealul de Nord, aflat, la momentul respectiv, în urma Dictatului de la Viena din 1940, sub ocupație maghiară.

Primăvara lui 1944, când la orizont se întrevedea sfârșitul celui de-al II -lea război mondial, pentru evreii de aici, a fost o adevărată "primăvară a morții", prea puțini fiind cei ce i-au supraviețuit, pentru a putea relata cum s-au grăbit "nyilașiștii" lui Horthy să-i încarce în trenurile de marfă ce aveau direcția - lagărele de exterminare ale lui Hitler.

Eu am venit pe lume după război și familia mea apropiată (părinți și bunici), rezidenți în Ardealul rămas neocupat, nu au fost deportați dar asta nu înseamnă că nu au suportat rigorile măsurilor antievreiești instituite în

acea perioadă, având parte din plin, de alte forme ale prigoanei dezlănțuite împotriva evreilor: - restricții de circulație în localitate; - interdicția de a călători în afara localității; - corespondența cenzurată; - deposedați de bunurile materiale; - lipsiți de posibilitatea de a-și câștiga în mod decent mijloacele de trai, etc. În plus, părinții, aruncați din locuință în stradă în mijlocul iernii; bunicii, scoși din casă și mutați în grajd; bunicul dus la Siguranță, de unde s-a întors cu degetele strivite; tata dus la muncă forțată în Moldova, la săpat tranșee. Familia extinsă, numeroasă, (frați ai bunicilor din ambele părți), și familiile acestora (copii și nepoți), trăind în Transilvania ocupată, au ajuns în lagăr și doar doi veri ai tatălui meu și trei veri ai mamei s-au întors, pentru a duce mai departe povara amintirilor, dar și pentru a aduce la cunoștință lumii întregi ce s-a petrecut acolo.

Pentru a cinsti memoria celor pieriți în cumplitul Holocaust și pentru a păstra vii în memoria colectivă cele petrecute atunci, pentru a nu se mai repeta niciodată o asemenea tragedie, în 11 localități din Transilvania de Nord, s-au montat plăci memoriale în gările din care au plecat trenuri ale morții și în mult mai multe localități s-au desfășurat diverse evenimente comemorative, la unele dintre ele fiind prezentă și formația klezmer "MAZEL TOV" (din care fac și eu parte) cu un program adecvat momentului.

Numele formației, "MAZEL TOV", ("noroc bun"), este o urare adresată cu ocazia evenimentelor fericite, pentru că muzica klezmer acolo își are locul, dar repertoriul nostru deosebit de vast, ne permite chiar și concerte comemorative, adăugând acestui tip de manifestări, prin programul nostru, o lacrimă în plus, prin cântecele născute și cântate în ghetouri, acele anticamere ale lagărelor morții, dar subliniind, pe de altă parte, că, în ciuda tuturor, evreul nu a pierit și nu va pieri, credința fiind cea care îi alimentează speranța și optimismul.

Lanțul evenimentelor comemorative la care a luat parte și formația "MAZEL TOV", a debutat la 26 ianuarie 2014, la Sighetu Marmăției, unde inimosul director al Muzeului Holocaustului din Transilvania de Nord, Daniel Stejerean, împreună cu reprezentanții autorităților locale, în frunte cu Septimiu Țurcaș - primarul orașului, au organizat a IV-a ediție a "Zilei Internaționale de Comemorare a Holocaustului", la care au fost invitați și ambasadorii Israelului, Dan Ben-Eliezer și al Poloniei, Marek Szczygiel, precum și Aurel Vainer, președintele FCER, pe lângă o serie de reprezentanți ai unor instituții locale și centrale.

Formația "MAZEL TOV", încheind această manifestare comemorativă cu un șirag din acele cântece despre care am amintit, născute și cântate în ghetouri și lagăre, deși în sală nu s-au auzit aplauze, ca la alte concerte ale formației (organizatorii pretinzând respectarea memoriei victimelor într-o atmosferă de liniște cernită), a făcut să vibreze cele mai sensibile corzi ale sufletului, lacrimile ivite în colțul ochilor spectatorilor răsplătind mai mult decât aplauzele sau cuvintele de laudă, prestația celor de pe scenă.

A urmat, patru luni mai târziu, în luna mai, momentul aducerii aminte că și orașul Huedin a avut evreii săi. Chiar dacă astăzi orașul este lipsit de evrei, memoria lor nu poate fi ștearsă, placa montată cu această ocazie de actualii locuitori, la inițiativa Asociației *Anima Templi*, reprezentată de Marius Fărcaș, secondat de Monica Alb, rămânând mărturie peste ani pentru generațiile viitoare. Programul pe care formația "MAZEL TOV" l-a prezentat acolo, s-a înscris în spiritual optimist pe care organizatorii au vrut să îl transmită celor prezenți, subliniind că viața și solidaritatea dintre oameni înving.

Același spirit optimist, chiar dacă au răsunat și câteva cântece legate de ghetouri și lagăre, a dominat și programul formației "MAZEL TOV", care a încheiat cele trei zile consacrate comemorării victimelor Holocaustului la Sighetu Marmației.

Oaspeții, supraviețuitori ai Holocaustului și urmași ai acestora, sosiți din lumea largă (Israel , SUA , Canada , Anglia), alături de localnici și oficialități locale și centrale, au participat cu multă însuflețire la acest program, cântând împreună cu protagoniștii atât cântecele triste, evocând anii amari ai perioadei războiului, cât și cântecele antrenante, optimiste, demonstrând triumful vieții; ba mai mult, când ritmurile alerte invitau la joc, au urcat pe scenă și au dansat în acordurile formației klezmer, spre încântarea și mulțumirea organizatorilor evenimentului, Consiliul Local și primarul orașului, Ovidiu Gheorghe Nemeș, Centrul Cultural Sighetu Marmației, condus de Dan Pralea și sufletul întregii acțiuni, inimoasa Alina Mărincaș, responsabilă departamentului "Relații cu publicul" din cadrul Primăriei.

Nici lansarea, la Cluj, a cărții lui Andrei Klein, "LEA – povestea familiei mele", subiectul căreia cuprinde o perioadă mult mai extinsă, nu este departe de problematica prigoanei evreilor și poate fi încadrată și ea în acțiunile puse sub semnul lui "70", iar formația "MAZEL TOV" a fost și de această dată prezentă cu un program muzical apropiat spiritului cărții, după cum și-a dorit autorul.

Sigur, anul 2014 pe care l-am plasat sub semnul lui "70", pentru "MAZEL TOV" nu a reprezentat doar programe comemorative, ci, bineînțeles, au fost și o serie de alte ieșiri la rampă, de altă factură, ca, de exemplu, programul de cântece ebraice și idiș intercalate de suite klezmer, prezentate la Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj, în februarie , la "Zilele culturii evreiești", în mai, la "Zilele Clujului", sau în septembrie, la programul interetnic "Uniți prin tradiții" organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj.

Concertul intitulat "DI KLEZMORIM SHPILN" (Klezmerii cântă), din 21 octombrie, l-am dedicat, într-un fel, aceluiași an aniversar "70", prin câteva cântece de suflet (Yiddishe mame, Shabath candles, Main tates clarinet, Szol a kakas mar & Shnirălă perălă) alături de celelalte numere din program: cântece idiș, suite instrumentale klezmer și sefarde și chiar dans, prezentat de un grup de eleve de la Liceul de coregrafie.

Întâlnirea evreilor din Cluj cu armenii din Cluj și din Gherla, de la care "MAZEL TOV" n-a lipsit și programul de Hanuca de la Cluj și "Concertul de Hanuca" de la Bistrița au încheiat acest an, al cărui slogan, legat de acel "70" pe care l-am inserat în titlu, am putea spune că a fost : **"SĂ NU SE MAI ÎNTÂMPLE NICIODATĂ!"**

Pășim în anul 2015 cu dorința și speranța că, în ciuda frământărilor și ostilităților ce animă lumea în momentul de față, rațiunea, bunul simț și

toleranța vor învinge, iar omenirea va ajunge să trăiască în liniște și **pace**, după cum se spune și în multe din cântecele din repertoriul formației klezmer "MAZEL TOV" ("Heveinu shalom", "Bashana habaa", Shpil-je mir a lidălă in Yiddish", "Oseh shalom", etc.)